

Sjømat Norge
Att.: Peder W. Egseth
Svemorka
6200 STRANDA

Oslo, 23. august 2023
Vår ref.: 36112.161284 HAGAKS/
Ansvarlig advokat: Aksel Joachim Hageler

Kun sendt per e-post:
peder.weidemann.egseth@sjomatnorge.no

Høring av forslag om prisråd for havbruk og fastsetting av bruttoinntekt i grunnrenteskatten

1 Innledning og bakgrunn

Den 29. juni 2023 sendte Finansdepartementet et forslag om prisråd for havbruk og inntektsfastsetting i grunnrenteskatten på høring. Forslaget om opprettelsen av et uavhengig prisråd ble varslet i forbindelse med fremleggelse av forslaget om grunnrenteskatt på havbruk i Prop. 78 LS (2022-2023). Innføring av grunnrenteskatt på havbruk ble vedtatt i Stortinget 31. mai i år, og forslaget nå på høring utgjør et element i innføringen av denne grunnrenteskatten. Høringsfristen er 4. september 2023.

Forslaget adresserer i hovedsak hvordan skattemyndighetene skal fastsette skatteavregningsprisene til bruk for grunnrentebeskatning, det vil si hvordan man skal gå frem for å fastlegge hvilke inntekter som skal danne grunnlaget for grunnrentebeskatningen og dermed selskapenes skatteplikt. Utgangspunktet er at det er inntektene som stammer fra sjøfasen av produksjonen som skal grunnrentebeskattes, og ikke inntekter som oppnås senere i verdikjeden. Skjæringstidspunktet er «ved merdkanten» og det skal tas utgangspunkt i faktiske oppnådde markedspriser.

Av høringsnotatet fremgår imidlertid at det i praksis kan være utfordringer knyttet til å fastlegge hvilke inntekter som faktisk oppnås «ved merdkanten» og hvilke som først oppstår senere i verdikjeden. I henhold til høringsnotatet kan dette blant annet skyldes at det ofte ikke foreligger en observerbar markedspris ved opptak fra merden, fordi fisken først selges til en ekstern part etter videre bearbeidelse (slakt, transport, bearbeidning osv.) og dermed ikke «ved merdkanten». Det foreligger dermed ikke noen salgspris «ved merdkanten».

Høringsnotatet peker også på at videreforedling av fisken kan skje i vertikalt integrerte selskaper og at det således kan være usikkert om de anvendte internprisene fullt ut reflekterer markedsverdien på fisken «ved merdkanten». Med det siste antydes at vertikalt integrerte konsern kan ha et økonomisk incitament til å «flytte» inntjening til senere ledd i verdikjeden, for på den måten å redusere det inntektsgrunnlaget som skal grunnrentebeskattes.

Dersom skatteavregningsprisen skulle vært fastsatt basert på selskapenes innrapporterte inntekter, vil dette i henhold til høringsnotatet kreve omfattende rapporterings -og kontrollrutiner (høringsnotatet side 9), og dermed være ressurskrevende.

Forslaget om et prisråd som skal ha ansvaret for å fastsette de inntektene som skal benyttes ved grunnrentebeskatning, er ment å adressere disse utfordringene og bygger på erfaringer fra petroleumssektoren.

Når det gjelder fisk som selges løpende i spotmarkedet, skal prisrådet i henhold til forslaget ta utgangspunkt i faktiske oppnådde spotmarkedspriser på slaktetidspunktet. Når det gjelder fisk solgt gjennom fastpriskontrakter, er bildet imidlertid noe mer komplisert. Høringsnotatet foreslår at «*langsiktige fastpriskontrakter skattelegges for en skatteavregningspris som svarer til fremtidsprisen på kontraktstidspunktet, i stedet for spotmarkedsprisen når laksen slaktes*» (høringsnotatet side 3, øverst). Prisrådet skal deretter gjøre fratrukk fra eller tillegg til denne skatteavregningsprisen, avhengig av faktiske spotmarkedspriser på tidspunktet for slakt.

Prisrådet må ha et faktisk grunnlag for å kunne fastsette denne skatteavregningsprisen. Det fremgår derfor videre at prisrådet skal fastsette skatteavregningsprisen basert på flere kilder, herunder:

[O]pplysninger innsendt av de grunnrenteskattepliktige selv... I tillegg kommer markedsinformasjon fra ulike aktører som for eksempel Nasdaq Salmon Index, Statistisk sentralbyrås eksportstatistikk, Akvafakta fra Sjømat Norge, markedsrapporter fra analysemiljøer og ulike markedsindekser som Fish Pool European Buyers Index. (Høringsnotatet punkt 3.2 i.f.)

Det fremgår allikevel av høringsnotatet side 9 nederst, og side 10, at fremtidsprisene på Fish Pool vil kunne anses som en særlig egnet kilde til informasjon:

En annen mulighet er at prisrådet fastsetter markedsmessige skatteavregningspriser også for fastpriskontrakter. Her kan man se for seg ulike metoder for treffsikkert å finne markedsverdien av fastpriskontraktene. Et formålstjenlig og egnet utgangspunkt vil for eksempel være fremtidsprisene på Fish Pool, som forklart under. (side 9)

...

Departementet foreslår at prisrådet kan ta utgangspunkt i fremtidspriser på en uavhengig markeds-plass for verdsettelse av fastpriskontrakter, eksempelvis som Fish Pool. Da vil grunnrenteskatten baseres på markedsverdien av fisken ved inngåelse av kontrakten, og ikke den løpende spotmarkeds-prisen når laksen slaktes, som kan bli betydelig høyere eller lavere enn hva som var avtalt tilbake i tid. (side 10)

Fish Pool er en regulert markeds plass for finansielle laksekontrakter og benyttes av aktørene blant annet for prissikring av fysiske leveranseavtaler.

I forbindelse med arbeidet med et hørings svar, er det oppstått en bekymring knyttet til å la fremtidsprisene som fremgår på Fish Pool bli en del av grunnlaget for prisrådets skatteavregningspris for fastpriskontrakter.

Det er pekt på at Fish Pool har et relativt lavt volum (5-8 % av lakseeksportvolumet) og er kun relevant for en type fisk (3-6 kg superior grad). Videre er det pekt på at få aktører bruker Fish Pool og at det er lav likviditet. Det siste kan gjøre Fish Pool sårbar for manipulasjon, ettersom enkeltaktører kan få for stor påvirkning på prisfastsettelsen. Sjømat Norge har på denne bakgrunn bedt oss vurdere om bruken av Fish Pools fremtidspriser som grunnlag for fastsettelse av skatteavregningspriser for fastpriskontrakter kan reise konkurransemessige bekymringer.

2 Konkurransmessige bekymringer knyttet til forslaget bruk av fremtidspriser som grunnlag for beskatning

2.1 Innledning – betydningen av å vektlegge konkurransehensyn

Lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) og EØS-avtalens konkurranseregler i artiklene 53 og 54, inneholder de viktigste konkurransereglene for norske selskaper. Det skal imidlertid umiddelbart tilføyes at selskaper som eksporterer laks og annen oppdrettsfisk regulært også vil være underlagt konkurransereglene i landene fisken importeres til. Konkurransereglene i store eksportmarkeder som USA og Asia vil dermed kunne ha like stor betydning for norske lakseoppdrettere, som de norske og EØS-baserte konkurransereglene. For slike eksportselskaper vil det regulatoriske rammeverket dermed være mangefasettert, og virksomhetene må legges opp på en måte som ivaretar alle regulatoriske risikoer i alle relevante jurisdiksjoner.

Konkurransereglene retter seg bare mot «foretak», det vil si enheter som driver økonomisk virksomhet. Offentlige myndigheters regelfastsettelse på skatteområdet eller andre områder, er som et utgangspunkt ikke underlagt konkurransereglenes virkeområde. Dette utgangspunktet må imidlertid nyanseres.

For det første er det normalt at regelfastsettelse som påvirker foretaks økonomiske virksomhet tar hensyn til det foreslåtte regelverkets konsekvenser for konkurransen på markedet. Konkurranseloven § 9e er et uttrykk for dette prinsippet, og gir Konkurransetilsynet hjemmel til å adressere regelverk som kan ha negative konsekvenser for konkurransen i markedet. I henhold til denne bestemmelsen skal Konkurransetilsynet kunne *«påpeke konkurranseregulerende virkninger av offentlige tiltak, eventuelt ved å fremme forslag med sikte på å styrke konkurransen og lette adgangen for nye konkurrenter»*. Det vil således være riktig av Finansdepartementet å vurdere de konkurransemessige sidene av forslaget om å bruke Fish Pool som referanseramme for fastsettelse av skatteavregningsprisene.

For det andre vil offentlige reguleringer som leder til at foretak bryter konkurransereglene unntaksvis kunne rammes av EØS-avtalens konkurranseregler i kombinasjon med lojalitetsplikten i artikkel 3 EØS. Denne bestemmelsen slår fast at EØS-statene, herunder Norge, *«skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av denne avtale. De skal avholde seg fra alle tiltak som kan sette virkeliggjøringen av denne avtales mål i fare.»* I henhold til artikkel 1 (2)(e) EØS har EØS-avtalen blant annet som mål *«opprettelse av et system som sikrer at konkurransen ikke vris, og at reglene overholdes på samme måte»*. EØS-avtalens hoveddel er gjort til norsk lov med forrang fremfor annen lovgivning gjennom §§ 1 og 2 i lov av 27. november 1992 nr. 109 (EØS-loven).

For det tredje er det viktig å være klar over at foretakene som den klare hovedregel ikke kan unngå konsekvensene av brudd på konkurransereglene i Norge eller andre land, gjennom å henvise til offentlige reguleringer de er forpliktet til å opptre i henhold til. Slike konsekvenser kan være både straff og administrative reaksjoner, i tillegg til private erstatningssøksmål. Poenget i denne sammenhengen er at det kan være fornuftig, også av hensyn selskapene som eventuelt blir underlagt ordningen med skatteavregningspriser fastsatt av prisrådet, å vurdere om ordningen med bruk av Fish Pool kan eksponere dem for unødvendig risiko.

2.2 Forslaget vekker konkurransemessige bekymringer

Så vidt vi kan se, adresserer ikke høringsnotatet bekymringene knyttet til Fish Pools lave likviditet og sårbarhet for manipulasjon. Selv om høringsnotatet bruker Fish Pool som et eksempel på en «uavhengig markedsplass», og understreker at prisrådet bare skal «ta utgangspunkt» i priser som fremkommer fra

slike markedsplasser, skapes det et inntrykk av at Fish Pool er tiltenkt en sentral rolle som premissleverandør for prisrådets arbeid. Høringsnotatet burde antagelig foretatt en bredere redegjørelse for hvorfor Fish Pool kan anses egnet for en slik rolle, og belyst om det kan foreligge en fare for manipulasjon, for eksempel på grunn av lavt omsetningsvolum eller enkeltaktørers uforholdsmessige påvirkning på prisingen.

Vi kan ikke på eget grunnlag bekrefte eller avkrefte at Fish Pool er sårbar for manipulasjon, men et lavt omsetningsvolum, utilstrekkelig produktportefølje og enkeltaktørers dominans kan på generell basis utgjøre faresignaler. En situasjon der Fish Pools prising av fremtidskontrakter kan manipuleres av enkeltaktører, reiser, slik vi ser det, to konkurransemessige bekymringer.

For det første kan lavt omsetningsvolum og et begrenset antall aktive aktører, skape for stor grad av transparens rundt prissettingen i markedet. Dette kan igjen lede til redusert priskonkurranse. Som et utgangspunkt kan transparens rundt prisene som tilbys i markedet skape både mer effektiv konkurranse og redusert konkurranse. For at åpenhet rundt priser skal skape mer konkurranse, er det normalt påkrevet at det finnes et stort antall konkurrenter på markedet. Konkurransetilsynets praksis med å publisere strømpriser på nettet, var et eksempel på en vurdering av at dette tiltaket ville fremme konkurransen på grunn av det store antallet tilbydere og homogene produktet. I tilfeller med et mer begrenset antall konkurrenter, vil for stor grad av transparens rundt prisene som tilbys kunne begrense konkurransen. Konkurransemyndighetene har for eksempel på denne bakgrunn flere ganger grepet inn mot bransjeorganisasjoner som publiserer bransjestatistikk.

Slik vi forstår forslaget på høring, vil prisene som kan hentes fra Fish Pool potensielt kunne bli dominerende for prisrådets fastsettelse av skatteavregningspriser på fastpriskontrakter. Prisene som kan utledes fra Fish Pool vil dermed potensielt kunne få en sterkere normerende betydning for prisfastsettelsen i markedet generelt, som en følge av den vekt prisrådet vil tillegge informasjon fra denne kilden og den store betydningen slik informasjon vil få for grunnrentebeskatningen. Med et begrenset antall aktører vil transparensen rundt de prisene som kan utledes fra Fish Pool, kombinert med disse prisenes økte betydning for fastsettelse av skatteavgrensingsprisen, potensielt kunne redusere effektiv priskonkurranse i markedet. Det vil kunne skapes en situasjon der konkurrerende tilbydere samles rundt et prisbilde som tilsvarer det noen enkeltaktører etablerer på Fish Pool. Denne typen pristransparens kan ha negative konsekvenser for priskonkurransen.

For det andre kan forslaget i høringen kunne bidra til at aktører mistenkes for brudd på konkurransereglene. Informasjonsutveksling om fremtidige priser eller vurderinger av fremtidig prisutvikling, vil under nærmere omstendigheter kunne innebære et brudd på konkurranseloven § 10, artikkel 53 EØS og tilsvarende forbud i andre jurisdiksjoner, for eksempel USA. I henhold til presseoppslag er enkelte norske lakseoppdrettsselskap allerede blitt anklaget for konkurranserettsbrudd i USA. Dersom prisene som kan utledes fra Fish Pool som en konsekvens av forslaget får en normerende betydning for prisene som anvendes i markedet generelt, og Fish Pool er dominert av enkeltaktører, kan dette reise bekymringer for om aktørene i for stor grad deler eller signaliserer informasjon om fremtidige priser.

I Europa-Kommisjonens horisontale retningslinjer fra 2023, er signalisering av intensjoner med tanke på fremtidig prising omtalt som en formålsovertredelse av artikkel 101 TFEU (tilsvarende § 10 i konkurranseloven og artikkel 53 EØS):

(398) The fact that an undertaking discloses commercially sensitive information through a public announcement (for example, through a post on a publicly accessible website, a statement at a public event or in a newspaper) does not in itself exclude the possibility

that the announcement may constitute a concerted practice within the meaning of Article 101(1). Indeed, public disclosure may in some cases form part of a communication channel between competitors to signal future intentions to behave on the market in a specific way, or to provide a focal point for coordination between competitors and thereby fall within Article 101(1). Moreover, the fact that the parties to the exchange have previously published the same type of information (for example, through a newspaper or on their public websites) does not imply that a subsequent non-public exchange would not restrict competition within the meaning of Article 101(1) (265).

...

(416) Depending on the legal and economic context and on the objectives an undertaking seeks to attain, a public disclosure that signals the undertaking's future intentions on key competition parameters, for instance, prices or quantities, may also be considered a restriction by object. Similarly, a public disclosure that does not clearly benefit customers but does signal to competitors how they should act, or the consequences of acting or failing to act in a certain way, or how the undertaking will react to competitors' conduct, will be considered a restriction by object. [Vår understrekning]

Som påpekt innledningsvis i punkt 2.1, er det selskapene selv som har ansvaret for å overholde konkurransereglene i alle markedene der de er aktive, og de kan hverken unnskyldes eller forsvare brudd gjennom henvisning til reguleringer vedtatt av offentlige myndigheter. Det er således klart nok, at det er oppdrettsselskapene som må påse at de opptrer korrekt i alle sammenhenger. En eventuell frykt for prisdannelsen på Fish Pool, på grunn av markedsplassens lave likviditet, enkeltaktørers dominans eller andre forhold, kan gi opphav til konkurranserettslige anklager, kan føre til at aktørene i enda mindre grad ønsker å benytte Fish Pool. I så fall vil likviditeten svekkes ytterligere og markedsplassens funksjon som informasjonskilde til prisrådet bli enda svakere.

Det kan også av den grunn være fornuftig av Finansdepartementet å unngå reguleringer som kan kaste et «mistankens slør» over selskapenes prising av sine produkter. Mistanker og etterforskninger vil, selv om de til syvende og sist ikke avdekker noe brudd, påføre selskapene som utsettes for slikt store kommersielle og omdømmemessige skader. Dette kan tilsi at Finansdepartementet utreder og forsikrer seg om, at den foreslåtte bruken av Fish Pools priser ikke skaper unødvendig regulatorisk risiko for selskapene som faller inn under ordningen.

3 Avsluttende bemerkninger

Vi har i dette notatet påpekt bekymringer av konkurransemessig art knyttet til forslaget omtalt i høringsnotatet. Vi kan ikke se at de konkurransemessige bekymringene knyttet til å gjøre Fish Pool til en sentral referanseramme for fastsettelsen av skatteavregningsprisene for fastpriskontrakter, er vurdert av departementet.

Vår anbefaling vil være at disse forholdene utredes og gjennomgås, og at det etableres en ordning som ikke reiser konkurransemessige utfordringer eller regulatorisk risiko for selskapene i noen av de mange jurisdiksjonene de opererer i.

Med vennlig hilsen
SANDS Advokatfirma DA

Aksel Joachim Hageler
Partner | Advokat
aksel.hageler@sands.no